

Inhoudsopgave

- 11 **Inleiding**
- 14 **Hoofdstuk 1: Tien! voor het prentenboek: een geschikt prentenboek kiezen**
Je begint natuurlijk met het kiezen van een geschikt prentenboek.
Hier geven we je tien tips voor.
- 16 **Hoofdstuk 2: Interactief voorlezen in vier stappen**
Interactief voorlezen bestaat uit vier stappen. Je maakt kinderen enthousiast voor het boek, sluit aan bij wat ze al weten en helpt ze stap voor stap meer grip te krijgen op de inhoud en de structuur van het boek.
- 30 **Hoofdstuk 3: Verwerking in de speelleeromgeving**
Na de activiteiten in een groepje kunnen de kinderen het verhaal op allerlei manieren verwerken. Dit doen ze door te spelen. We geven ideeën hoe je de hoeken aan kunt passen aan een prentenboek.
- 32 **Hoofdstuk 4: Stimuleren van de ontwikkeling**
Kun je met interactief voorlezen werken aan verschillende SLO-doelen bij de sociaal-emotionele ontwikkeling, de rekenontwikkeling en de taalontwikkeling? Jazeker! In dit hoofdstuk staat hoe je dat kunt doen.
- 44 **Hoofdstuk 5: Hoe lok je interactie uit?**
Interactie is noodzakelijk voor interactief voorlezen. Maar hoe lok je interactie eigenlijk uit?
- 50 **Hoofdstuk 6: Interactief voorlezen met baby's en dreumesen**
Er wordt geadviseerd om zo vroeg mogelijk te starten met voorlezen, namelijk met baby's. Maar hoe zet je prentenboeken in bij zulke jonge kinderen? En hoe verloopt de voorleesontwikkeling bij baby's en dreumesen?
- 56 **Hoofdstuk 7: Voorleesontwikkeling van peuters en kleuters**
Ook in de voorleesontwikkeling van peuters en kleuters zijn globale fasen te onderscheiden. Daarover gaat dit zevende hoofdstuk.

60 **Hoofdstuk 8: Interactief voorlezen door ouders**

Het is goed als ouders ook thuis regelmatig gezellig met hun kind prentenboeken lezen en er samen over praten. Hoe kun je ouders hiertoe aanmoedigen?

64 **Hoofdstuk 9: Organisatie van interactief voorlezen**

Bij interactief voorlezen bied je een boek minstens vier keer aan in een groep(je). Hoe organiseer je dat? Hoe zorg je ervoor dat alle kinderen mee kunnen doen en voldoende uitdaging krijgen?

70 **Hoofdstuk 10: Prentenboeken uitgewerkt!**

Interactief voorlezen in de praktijk: daar gaat dit hoofdstuk over. Je vindt hier voor zes prentenboeken een uitgebreid voorbeeld van hoe je interactief voorlezen in vier stappen kunt toepassen. Er is een prentenboek uitgewerkt voor baby's, dreumesen, jongste peuters, oudste peuters, groep 1 en groep 2.

Leeftijdsgroep

Titel en auteur/illustrator

73	Baby's (vanaf 2 maanden)	<i>Gonnie gaat varen</i> - Olivier Dunrea
83	Dreumesen	<i>Kinderboerderij</i> - Betty Sluyzer en Esther van Gijn
101	Peuters vanaf twee jaar	<i>Saar bij de dokter</i> - Pauline Oud
127	Peuters vanaf drie jaar	<i>Boer Boris gaat naar zee</i> - Ted van Lieshout en Philip Hopman
159	Groep 1	<i>Mannetje Tak</i> - Julia Donaldson en Axel Scheffler
193	Groep 2	<i>De schoenen van de zeemeermin</i> - Sanne te Loo

228 **Noten, Literatuurlijst**

In dit boek worden de volgende pictogrammen gebruikt:

zelfstandig

Deze activiteit kan een kind zelfstandig uitvoeren.

begeleiding

Bij deze activiteit is begeleiding nodig.

op weg helpen

Bij deze activiteit help je kinderen op weg.

website

Bij deze activiteit vind je informatie op de website.

Inleiding

Ben jij de leidster die zo boeiend kan voorlezen, dat alle peuters ademloos naar je luisteren? De gastouder die liefdevol reageert op kinderen tijdens het voorlezen? De pedagogisch medewerker die in gesprekjes alle kinderen actief kan laten meepraten? De leerkracht die de kinderen heel wijs over een boek kan laten nadenken en redeneren? De boekenexpert die alle collega's adviseert over geschikte prentenboeken?

Waarschijnlijk heb je van alle hierboven beschreven personen wel wat. Bedenk eens hoe het voorlezen in jouw groep gaat. Waar ben je trots op? Wanneer zie je de kinderen het meest genieten? Maak vooral gebruik van deze talenten en bouw deze uit. Dan kunnen de kinderen hier volop van profiteren.

Aan de slag met dit boek!

Dit boek biedt veel informatie voor wie meer wil weten over interactief voorlezen. Je kunt het hele boek lezen, maar ook een keuze maken uit de onderwerpen die je het meest interesseren.

Wat is interactief voorlezen?

Gezellig samen kijken in een prentenboek, ademloos luisteren naar het verhaal en kijken naar de mooie platen. Dat gebeurt bij 'gewoon' voorlezen, maar ook bij interactief voorlezen. Alleen: interactief voorlezen is meer.

PRAKTIJKVOORBEELD

Vijf peuters staan nieuwsgierig om de Vertelkoffer. Of nou ja, het is een dokterskoffer dit keer! Cas pakt een spuitje. 'Au,' roept hij, terwijl hij ermee in zijn been prikt. Dat vinden Semmy en Juultje wel grappig. Ze gaan zichzelf en elkaar ook spuitjes geven. Mandy komt bij de kinderen zitten en speelt even met hen mee. Dan pakt ze het prentenboek *Saar bij de dokter*. De kinderen komen snel bij haar zitten. Ze weten al precies wat er gaat gebeuren: voorlezen!

Bij interactief voorlezen betrek je kinderen nog meer bij het boek dan bij gewoon voorlezen. Je doet dat door ze uit te lokken om over het prentenboek te praten, actief mee te denken en te spelen met de materialen die bij het verhaal horen. Tegelijkertijd geef je hulp bij het begrijpen van het verhaal. Je legt moeilijke stukjes in eenvoudige woorden uit, geeft uitleg bij de platen of besteedt aandacht aan complexe gebeurtenissen in een verhaal.

Waarom is interactief voorlezen belangrijk?

Voorlezen is vaak een heerlijk moment op de dag dat voor rust, ontspanning en plezier zorgt. Intussen steken de kinderen er veel van op. Door de rijkdom van prentenboeken, de interactie en wat er verder aan activiteiten rond het prentenboek gebeurt, kunnen kinderen op allerlei gebieden veel leren. 'Met prentenboeken kun je alles,' wordt wel eens gezegd. En dat is terecht. Door prentenboeken te lezen maken kinderen kennis met allerlei onderwerpen (wereldoriëntatie).

Interactief voorlezen levert een positieve bijdrage aan de taalontwikkeling: zowel aan de woordenschat als aan het begrijpend luisteren. Kinderen die op jonge leeftijd veel zijn voorgelezen, leren om te gaan met boeken en krijgen er plezier in. Dat heeft ook in de toekomst effect: ze scoren dan beter op het gebied van technisch en begrijpend lezen.

Naast de taalontwikkeling kun je ook alle andere ontwikkelingsgebieden stimuleren met prentenboeken. Zo blijkt uit onderzoek dat interactief voorlezen een positieve invloed heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling, de rekenontwikkeling én de fantasie en het leervermogen. En laten we niet vergeten waar prentenboeken voor bedoeld zijn: genieten van de mooie platen en de tekst, de spanning en de grapjes: literaire beleving!

2 Interactief voorlezen in vier stappen

Hoe ziet interactief lezen er eigenlijk concreet uit als je aan de slag gaat in de groep? In dit hoofdstuk lees je welke vier stappen je telkens doorloopt met peuters en kleuters. Je vindt hier concrete voorbeelden die laten zien wat je allemaal kunt doen.

Voorlezen in stappen

Door bij interactief voorlezen te werken met stappen, zorg je voor een goede opbouw van gemakkelijk naar moeilijk. Je sluit aan bij wat de kinderen in je groep al weten en daardoor maak je ze enthousiast voor het boek. Jullie spelen samen met materialen uit de Vertelkoffer en je helpt de kinderen om te ontdekken wie de hoofdpersonen zijn en wat ze meemaken. Ook laat je ze dieper over het verhaal nadenken en hierover redeneren met elkaar. Als je de stappen in je hoofd hebt, dan weet je hoe je het interactief voorlezen kunt opbouwen van eenvoudig naar moeilijk en van concreet naar abstract.

Herhaald voorlezen

Kinderen vinden het heerlijk als je een prentenboek vaker voorleest. Dit geeft hen houvast en veiligheid. En door de herhaling kunnen ze de begrippen beter onthouden. Als je een boek vaker voorleest, kun je ook eerdere ervaringen met het boek terughalen en daarop voortbouwen. Hierdoor maken kinderen niet alleen oppervlakkig kennis met het verhaal, maar kun je hun ervaringen rondom het prentenboek verbreden en verdiepen.

Hoe pak je het aan?

Je organiseert minstens vier momenten (activiteiten) waarin je een boek interactief voorleest. In iedere activiteit doorloop je een van de vier stappen:

- Stap 1: Introduceren van het verhaal
- Stap 2: Voorlezen van het verhaal
- Stap 3: Ingaan op het verhaal
- Stap 4: Uitdiepen van de verhaallijn

Vooraf, tijdens, achteraf

Voordat je gaat voorlezen, maak je de kinderen enthousiast voor het verhaal en kun je actief ophalen wat ze van het prentenboek of het thema van het boek weten.

Tijdens het voorlezen probeer je de kinderen mee te nemen in het verhaal. Houd het aantal onderbrekingen beperkt, zodat de kinderen in het verhaal blijven. Dit is belangrijk voor de beleving van het verhaal en het leesplezier. Zie je dat ze afgeleid raken of vragen ze om uitleg? Dan help je hen. Merken ze iets op? Dan kun je daar kort op ingaan. Ga vervolgens weer snel terug naar het verhaal. Hoe doe je dat? Maak bijvoorbeeld een bruggetje: 'Hoe zou het verder gaan met ...? Kom, we gaan kijken!'

Het praten over het boek is een heel belangrijk onderdeel bij interactief voorlezen. Dit doe je vooral voorafgaand aan

het lezen en achteraf. Je zet de kinderen hierbij aan het denken en helpt ze om grip te krijgen op het verhaal. Hoe je dit kunt doen, lees je bij de beschrijving van de verschillende stappen.

ACHTERGROND

De kracht van herhaling

Uit onderzoek blijkt dat kinderen een verhaal pas echt goed begrijpen en leren kennen als dat vier tot vijf keer is voorgelezen. Ze ontwikkelen door herhaald voorlezen een diepgaander begrip van hetzelfde verhaal. Met name hele jonge en minder taalvaardige kinderen reageren bij een eerste kennismaking met een boek vaak nauwelijks. Pas bij een tweede of derde voorleessessie gaan ze wat van het boek begrijpen en kunnen ze (verbaal of non-verbaal) reageren op het boek.

Boer Boris gaat naar zee
Auteur: Ted van Lieshout
Illustrator: Philip Hopman
Uitgeverij: Gottmer

Boer Boris gaat naar zee

Een druk baasje als Boer Boris is ook weleens aan vakantie toe. Daarom gaat hij naar zee. Maar hij gaat niet alleen. Wie en wat neemt hij mee? In zijn kleine koffer past niet zoveel als hij zou willen. Gelukkig heeft hij een geweldige tractor met aanhangwagen. Daarop kan niet alleen zijn koffertje, de parasol, zijn schep en broodtrommel, maar nog veel meer. Koe Clara en haar lieve kalf, de kippen en de haan en alle meubeltjes uit zijn huis worden in de aanhangwagen geladen. Twee varkens en het kleinste schaapje, zijn broertje Berend en zijn zusje Sam kunnen er ook nog bij. Als de tractor dat allemaal niet trekken kan, spant Boer Boris zijn paard Knol ervoor. Dan gaat de stoet op weg naar zee. Eenmaal op het strand duiken de dieren meteen het water in. Boer Boris wil liever een kasteel maken van water en zand. Aan het einde van de dag staat er dan ook een prachtig zandkasteel dat precies lijkt op de boerderij van Boer Boris thuis.

Iedereen is blij, de vakantie is voorbij en voldaan gaat de hele stoet weer terug naar huis. Het is al donker als ze daar aankomen. En als Boer Boris een klein lichtje ziet, weet hij dat de boerderij al die tijd op hem heeft gewacht.

Waarom is gekozen voor dit boek?

Boer Boris is als personage een pittig mannetje, bij wie kinderen zich meteen thuis voelen. Hij heeft speelgoed, een kat, hond en een eigenwijze muis, is dol op grote machines en is verder de baas van een flink boerenbedrijf met heel wat dieren en akkers. (Er zijn al diverse boeken over Boer Boris verschenen.) Het is duidelijk hoe dol Boer Boris is op alles wat bij hem hoort. Juist dit warme en veilige aspect maakt het een fijn boek voor peuters. Maar vooral is het een vrolijk en grappig verhaal met tekst op rijm en met aantrekkelijke herhalingen. Het rijm is speels, leest prettig voor en nodigt kinderen vanzelf uit om zinnen of delen daarvan mee te zeggen.

De illustraties passen precies in de sfeer van het vlotte verhaal, zijn dynamisch, duidelijk voor peuters en er zijn komische details te ontdekken. Het verhaal sluit aan bij het onderwerp 'vakantie', passend bij het thema 'Zomer'. Omdat het verhaal over een wel heel bijzondere vakantiedag gaat, is het een origineel en rijk boek met veel aanknopingspunten voor een intense beleving en verwerking.

Boer Boris gaat naar zee is Prentenboek van het Jaar 2015.

Materiaal

In onderstaande tabel zie je welke materialen je bij welke stap nodig hebt. Meer informatie over de materialen en hoe je die kunt inzetten vind je bij de activiteiten.

Materiaal	Stap 1	Stap 2	Stap 3	Stap 4
prentenboek <i>Boer Boris gaat naar zee</i>	•	•	•	•
eventueel het digitale prentenboek <i>Boer Boris gaat naar zee</i>			•	•
eventueel vingerpopje <i>Boer Boris</i>	•	•	•	•
boekenstandaard	•	•	•	•
Verteltafel met toebehoren	•	•	•	•
kopie van pagina 5 uit het boek	•	•	•	•
strandtas, zonnepetjes, zonnebrillen, zwemband, zwemvleugeltjes	•		•	
kleine koffer en strandspullen	•		•	
afbeeldingen of filmpje van zee, strand, spelen in het zand	•		•	
traptractor met aanhangwagentje of kar	•		•	
rode laarsjes en petjes		•		
zandtafel, bak met zand of zandbak met bijbehorende materialen		•	•	
doorzichtige bak met water			•	
speelgoedmuis			•	
kopieën van enkele platen uit het boek			•	
digibord of computer/laptop			•	•

Begrippen

Basis

Jongste kinderen: *de regen, het water, het zand, zwemmen, het huis, blij*

Oudste kinderen: *de zee, het strand, de emmer, de koffer, ruiken, bouwen, de spullen, trekken, sjouwen, iedereen*

Extra

de parasol, de zwembroek, de schep, vol, inpakken, meenemen, de tractor, het meubel, de aanhangwagen, het zandkasteel

Context

de vakantie, de boer, de kam, de onderbroek, de knuffel, de laars, de jas, het broertje, het zusje, vergeten, nu kan er niets meer bij, wachten, de boerderij, de muis, het paard, de kip, de hond, het varken, het schaap, de koe, het kalf, de haan, de stoet, wonderschoon, 't is veel te veel gedoe

Op pagina 71 lees je meer over de verschillende soorten begrippen die we onderscheiden en de achtergronden daarvan.

Stap 1: Introduceren van het verhaal

Doel van deze stap

De kinderen maken spelenderwijs kennis met het boek en de materialen die erbij horen. Zo komen ze in de sfeer van het prentenboek.

Wat doe je in deze stap?

- Zorg voor een speelse introductie.
- Activeer de voorkennis van de kinderen.
- Lees het verhaal nog niet letterlijk voor.
- Laat het boek (en de kaft) zien en blader door het boek.
- Moedig de kinderen aan om te reageren op de illustraties.
- Laat de kinderen voorspellen waar het boek over gaat.
- Bied materialen aan die passen bij het boek.

Voorbereiding

Maak een keuze uit de suggesties in deze stap. Verzamel de materialen die hierbij nodig zijn.

Verteltafel

- Zet op de tafel een speelgoedtractor met een aanhangwagen klaar die goed volgeladen kan worden. De dieren, poppetjes, poppenhuismeubels en andere spulletjes die in het boek voorkomen zet je ernaast.
- Voeg eventueel spullen toe die ook in het boek voorkomen zoals een knuffelhond, een knuffelkat en een knuffelmuis.
- Maak een kopie van de illustratie op de pagina van het boek waar de hele stoet op staat afgebeeld en hang deze boven de Verteltafel.
- Leg er, indien beschikbaar, het vingerpopje *Boer Boris* bij.

Strandspullen

- Zorg voor een strandtas, een zonnepet en een zonnebril voor jezelf en eventueel voor een zwemband.

- Leg een aantal zonnepetjes en zonnebrillen en eventueel zwemvleugeltjes voor de kinderen klaar.

Koffer met strandspullen

- Zorg voor een kleine koffer en verzamel daarin spullen die vergelijkbaar zijn met die van Boer Boris, zoals een kam, een onderbroek, een knuffel, een jasje, een parasol, een zwembroek, een trommeltje 'met eten', een schepje en een emmertje, boerderijdieren, poppetjes, poppenhuismeubeltjes.

Vervoermiddelen

- Zet een traptractor met aanhangwagen (of een andere grote kar of fiets) klaar (zie Verwerking: Huishoek op pagina 157).

Foto's

Verzamel afbeeldingen of filmpjes van de zee, het strand en spelen in het zand of vraag ouders om foto's hiervan mee te geven.

Extra hulp

Bereid de kinderen die extra hulp nodig hebben voor op het interactief voorlezen van het prentenboek.

Kijk, de zee!

Kijk samen naar een kort filmfragment van de zee of naar verschillende afbeeldingen van de zee, het strand, zwemmen en spelen in het zand. Sluit aan bij wat de kinderen er al over weten. Waarschijnlijk hebben ze in ieder al vaker met zand gespeeld en misschien hebben ze al eens gezwommen. Pak de schep en de emmer erbij en de andere strandspullen. Wat kunnen de kinderen er al over vertellen?

Wat een spullen!

Laat het vingerpoppje van Boer Boris zien of bekijk Boer Boris op de eerste twee platen in het boek. Lees de eerste zinnen uit het boek voor.

- 'Boer Boris heeft vakantie. Boer Boris gaat naar zee.'
- 'Hij pakt zijn kleine koffertje. Wat neemt Boer Boris mee?'

Laat de kinderen vervolgens het koffertje inpakken met verschillende spulletjes. Geef eventueel steeds nieuwe spullen aan: een knuffel, een kam, een trommeltje met eten ... Weten de kinderen wat het is? Natuurlijk doet zich een probleem voor, want niet alles past in het koffertje.

'O nee, de koffer is al vol!'

Een nieuw boek

Bekijk met de kinderen de kaft van het boek en blader er samen doorheen. Waar zou het boek over gaan? De kinderen vertellen, wijzen aan of beelden uit wat ze zien. Vul hun opmerkingen aan.